pzazz

Creature

AKRAM KHAN / OPERA BALLET VLAANDEREN

Een schitterend vertolkt gedrocht

Pieter T'Jonck
Gezien op 21 januari 2023
Stadsschouwburg Antwerpen

Akram Khans choreografie 'Creature' vertelt over een arme drommel, een 'gedrocht'. In een onbepaalde toekomst wil een ontspoorde dokter hem in het kader van een militair experiment harden tegen extreme eenzaamheid, kou en ontbering. Die science fiction plot zinspeelt nadrukkelijk op klimaatontreddering, en waarschuwt voor de heilloze weg die onze beschaving ingeslagen is. Ze ontaardt echter zelf tot een gedrocht: een topzware collage van genrecliché' s. Desondanks schitteren de dansers van Opera Ballet Vlaanderen in deze coproductie van OBV met het English National Ballet.

22 JANUARI 2023

'Creature' speelt zich af in een barak gemaakt van slordig getimmerde, verweerde planken. Her en der schemert er licht door. Ouderwetse stalen bureaulampen werpen grillig licht op de vloer in dit ontwerp van Tim Yip en Michael Hulls. Daar ligt 'Creature' (Philippe Lens), het bovenlijf naakt en weerloos. Tegen de zijmuur draalt een vrouw in wit kleed (Ruka Nakagawa) rond een emmer.

Oorverdovend gepiep en gefluit en gelige lichtflitsen kondigen, in pure science fiction stijl aan dat er iets te gebeuren staat. Lens kronkelt, tuimelt en molenwiekt als bezeten als we Richard Nixon de astronauten horen prijzen die voor het eerst op de maan landden. Dat klankfragment wordt eindeloos herhaald. Van dan af volgen de gebeurtenissen in hoog tempo. Een stoet militairen in Star Wars uniform marcheert binnen met zwaaiende benen, een kapitein met een bizarre helm (Mikio Kato) en een dokter in wit kleed (Nicha Roodboon) volgen. We zijn weer een stap verder in de verovering van het heelal, zoiets?

Het contrast van deze troep met het primitieve decor is curieus, zelfs naar sf normen, maar de pompende, loeiharde score van Vincenzo Lamagna, die live orkestmuziek mixt met elektronische klanken, beukt zo hard in op de zintuigen dat die vraag meteen weer oplost. Een uur lang sturen de militairen 'creature' van hot naar haar. Ze hebben niets goeds met hem in de zin. Ze sturen hem zelfs de ijzige kou in (dat merk je aan de mistbanken en het felle licht die binnendrijven door de deur). Nakagawa poetst ondertussen troosteloos verder.

Tegen het einde van dit eerste bedrijf duiken twee nieuwe personages op. De ene, Shane Urton is een lotgenoot van 'creature'. Opzienbarend is vooral de rijzige Aaron Shaw, gekleed als een majoor uit een 18e eeuws operetteleger. Ook daar kan je niet meteen een touw aan vast knopen. Voorspelbaar is wel weer dat hij achter de rokken van creature' s vriendinnetje zit.

'Creature' is een *mash-up* van twee sleutelteksten uit de late 18e en vroege 19e eeuw

In de pauze lees ik toch maar eens het programma. Meteen gaat me een licht op. 'Creature' is een *mash-up* van twee sleutelteksten uit de late 18e en vroege 19e eeuw die waarschuwden tegen de overmoed van de mens en de uitwassen van het nog prille kapitalisme. De bekendste is Mary Wollstonecraft Shelley's 'Frankenstein'. Het leverde de blauwdruk voor het schrikbeeld van een door de mensen gecreëerd gedrocht. Khan onthield daarvan vooral hoe eenzaam dat gedrocht was.

De plot is echter ontleend aan 'Woyzeck', het onvoltooide laatste stuk van Georg Büchner. Woyzeck is een soldaat die zijn vriendin Marie en haar kind nauwelijks kan onderhouden met zijn povere soldij. Te arren moede leent hij zich tot medische experimenten. Als hij beseft dat Marie het aanlegt met zijn overste vermoordt hij haar in een vlaag van waanzin. In 'Creature' blijft Marie echter trouw aan haar vriend, maar verkracht de bullebak van een majoor haar. Dat alles verplaatst naar een post-apocalyptische wereld die teruggevallen is op de povere levensomstandigheden van de 18e eeuw.

In het tweede bedrijf wordt dat allemaal duidelijk. De voorstelling krijgt nu meer lucht, met (eindelijk) ook een duet tussen Lens en Nakagawa. Jammer dat de score daar een trommelvlies tergende pastiche op Ravels 'Bolero' overheen gooit. Het loopt uiteraard allemaal slecht af. Het decor stort zelfs nagenoeg in. Helaas: de overdaad aan warrig vertelde scènes vol cliché' s en de gratuite klankeffecten van Lamagna beletten je om mee te voelen met de personages, of zelfs maar om na te denken over de boodschap die Khan ons wil inpeperen.

Wat deze 'Creature' desondanks redt is de tomeloze inzet van de dansers, in het bijzonder van Philippe Lens. Ze hebben de eclectische stijl van Khan , een mengeling van traditionele Bengaalse dans met klassiek ballet, en een scheut hip hop, perfect in de vingers. Maar dramaturgisch blijft dit een draak. Een gedrocht. Een 'creature'. Khan werd zelf het slachtoffer van de menselijke overmoed waar hij voor waarschuwt: dans leent zich niet voor het complexe betoog dat hij wil houden.